

ÜMMÜ SÜLEYM (Rumeysâ) (radiyallahü anha)

Hanım Sahâbîlerin meşhûrlarından. Peygamber efendimize on yıl devamlı hizmet etmekle şereflenen Enes bin Mâlik'in (radiyallahü anh) annesi ve Eshâb-ı kiramın meşhûrlarından Hazreti Ebû Talha'nın hanımıdır. Esas adının Sehle, Rûmeysâ, Gumeyrâ, Rumeyle, Uneyfe veya Rumeyse isimlerinden birinin olduğu bildirilmektedir. Ümmü Süleym künyesi ile meşhûr olmuştur. Medine'deki Hazrec kabilesinin

Necranoğullarından Milhan bin Hâlid'in kızıdır. Annesinin adı, Melike binti Mâlik'tir. Peygamberimizin uğrunda şehîd olan meşhûr Sahâbî Haram bin Milhan (radiyallahü anh) Onun erkek kardeşi ve Kıbrıs Adası'nın fethi sırasında şehîd olan Ümmü Hıram da kızkardeşiydi. Hazreti Ümmü Süleym'in Medine'de kaç târihinde doğduğu ve kaç yaşında vefât ettiği kesin olarak bilinmemektedir.

Müslüman olmadan önce, kendi kabilesinden Mâlik bin Nadr ile evlenmiş ve O'ndan Enes isminde bir oğlu olmuştur. Eshâb-ı kiramın meşhûrlarından Enes bin Mâlik (radiyallahü anh) bu zâttır. Ümmü Süleym (radiyallahü anha), Medine'de İslâmiyet yayılmaya başladığı zaman ilk olarak imâna gelenlerdendir. Fakat kocası Mâlik müslüman olmamıştı.

Ümmü Süleym, müslümanlığı kabûl edip, Peygamberimize (aleyhisselâm) bîat ettiği sırada kocası Mâlik yanında yoktu. Eve gelip, hanımının müslüman olduğunu öğrenince ona: “Sen dininden çıktın mı? Sapıttın mı?” dedi. Ümmü Süleym: “Hayır, ben dinden çıkmadım ve sapıtmadım. Fakat şu şehrimize gelen zâta (Muhammed aleyhisselâma) îmân ettim” diye cevap verdi ve oğlu Enes'e de İslâm dinini telkin etmeye başladı. Yaşı küçük olan oğluna Kelime-i şehâdeti öğretiyor, Allahü teâlâdan başka ilâh olmadığına ve Muhammed aleyhisselâmın da O'nun Peygamberi olduğuna inanmasını telkin ediyordu. Kocası Mâlik, bunu görünce kızarak: “Benim çocuğumu dinsiz yapıyor, onu bozuyorsun. Vazgeç bundan!” dedi. O da: “Ben Onu bozmuyorum” dedi. Mâlik, Ümmü Süleym'in (radiyallahü anha) dîninden vazgeçmediğini anlayınca, kendisine darılıp Şam tarafına doğru çekip gitti. Yolda bir düşmanı ile karşılaşp öldürüldü. Böylece Ümmü Süleym (radiyallahü anha) dul kalmış oldu. Kocası Mâlik'ten çok iyilik görmüştü. Oğlu Enes'i büyütüp, bülûğ çağına girip, meclislerde söz sahibi oluncaya kadar kimseyle evlenmeyeceğine dair kendi kendine söz verdi. Bir süre dul kaldı.

Hazreti Ümmü Süleym'in kocası ölünce, Medine'de kabilesinin reîsi olup, okçuluğu ile meşhûr olan Ebû Talha, kendisi ile evlenmek için teklifte bulundu. Ebû Talha zengin ve hatırı sayılır bir kimse olmakla beraber henüz müslüman değildi. O da, kabilesi gibi putlara tapıyordu. Bu yüzden, Hazreti Ümmü Süleym, Ona cevap olarak: “Ben, seni istememezlik etmem. Senin gibisi red olunmaz. Fakat sen müşriksin. Ben ise müslümanım, elhamdülillah! Ey Ebû Talha! Sen, bilmez misin

ki, bu putların sana bir faydası ve zararı yoktur. Sana zararı ve faydası olmayan bir taşa tapmayı nasıl uygun görürsün? Senin, ilah diye taptığın bu ağaçlar, yerden biter, sonra onu bir marangoz yontar. Bu halde sen, bir tahta parçasına tapmaktan utanmıyor musun?” dedi. Hazreti Ümmü Süleym'in bu sözü, Ebû Talha'nın kalbine te'sîr etti. Hazreti Ümmü Süleym: “Eğer müslüman olup, Allahtan başka ilâh olmadığına ve Muhammed aleyhisselâmın da Onun kulu ve Peygamberi olduğuna şehâdet etsen de seninle evlensem olmaz mı? Bunun için bir mehir (karşılık, bedel) de istemiyorum” deyince, Ebû Talha, ondan mühlet istedi. Düşünüp karar vermek için yanından ayrıldı. İslâmiyetin gerçek bir din olduğunu ve putlara tapınmanın manasızlığını kavrayarak müslüman olmaya karar verdi. Kısa bir zaman sonra geldi ve “Bana yaptığın teklifi kabûl ettim. Allahtan başka ilâh bulunmadığına ve Hazreti Muhammed'in de (aleyhisselâm) Onun Peygamberi olduğuna şehâdet ederim” dedi. Hazreti Ümmü Süleym kendisinin telkini ile müslüman olan Ebû Talha (radiyallahü anh) ile evlenmeyi kabûl ederek, yanında bulunan ve bülûğ çağına giren oğluna: “Kalk, ey Enes! Ebû Talha'yı benimle evlendirmek için gereğini yap!” dedi. Böylece Hazreti Ümmü Süleym ile Hazreti Ebû Talha nikahlandılar.

Hazreti Ebû Talha ile olan bu evliliklerinden Ebû Umeyr adında bir erkek çocukları oldu. Babası buna çok sevinmişti. Bu çocuğun, kafeste bir serçe kuşu vardı. Serçenin ölmesi üzerine Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) çocuğa: “Ey Ebû Umeyr serçe ne oldu?” diye lâtife etmiştir. Hazreti Ümmü Süleym'in, oğlu ağır hastalanıp babası Ebû Talha'nın evde bulunmadığı bir sırada ölmüştü. Ümmü Süleym, Onu yıkayıp kefenledi ve evin bir köşesine koydu. Buhurlayıp üzerini örttü. Ev halkına da: “Ebû Talha'ya oğlunun öldüğünü, ben söylemedikçe, hiç biriniz söylemeyiniz!” diye tenbîh etti. Akşam olunca, Ebû Talha (radiyallahü anh) eve geldi. “Çocuk nasıldır?” diye sordu. Ümmü Süleym (radiyallahü anha) da: “Çocuğun ızdırabı dindi. Rahatlaştığını sanıyorum!” dedi. Hazreti Ebû Talha, Onun sözünden, çocuğun gerçekten iyileştiğini sandı. Ümmü Süleym (radiyallahü anha) akşam yemeğini hazırladı. Kocası oruçluysa. Ona yemeğini yedirdi, içirdi. O güne kadar hiç yapmadığı şekilde özenerek süslendi. Ona karşı neşeli görünmeye çalıştı. Sonra yattılar. Gecenin sonuna doğru Ebû Talha (radiyallahü anh) mescide çıkmak isteyince, Hazreti Ümmü Süleym! “Ey Ebû Talha! Şu komşumuzun yaptığına baksana” dedi. O da: “Ne oldu?” diye sorunca: “Benden emanet bir şey aldılar. Onu geri aldım diye

ağlamaya başladılar” dedi. Hazreti Ebû Talha: “Hiç öyle şey olur mu?” deyince, hanımı: “İşte, Allahü teâlâ bize verdiği emanetini geri aldı” diyerek çocuğun öldüğünü kendisine bildirdi. O da bunun üzerine “İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn” dedi. Sonra sabah namazını kılmak için mescide gitti. Namazdan sonra çocuğunun öldüğünü ve hanımı ile arasında geçen durumu Resûlullah (aleyhisselâm) efendimize haber verince her ikisi için de: “Cenâb-ı Hak, bu gecenizi hakkınızda mübârek eylesin!” diye duâ etti. O gece, Ümmü Süleym (radiyallahü anha) oğlu Abdullah’a hamile kalmıştı. Bu çocuk, Ümmü Süleym’in, Resûlullah (aleyhisselâm) ile beraber katıldığı bir harpte dünyâya gelmiş, Peygamberimiz (aleyhisselâm) ona Abdullah ismini koyup, hakkında hayır duâ etmişti. Bu duânın bereketiyle Abdullah bin Talha’nın yedi veya dokuz oğlu olmuştu ki, hepsi de Kur’ân-ı kerîmi ezberleyip, hafız olmuşlardı. Eshâb-ı kiramın hanımlarından Ümmü Atiyye (radiyallahü anha) diyor ki: “Resûlullah (aleyhisselâm) biz kadınlardan müslüman olduğumuzda, ölüye ağlayıp feryat figan etmeyeceğimize de söz almıştı. Beş kadından başka kimse bu sözünde duramadı. Resûlullah’a (aleyhisselâm) verdiği sözü aynen yerine getirenlerden biri de Ümmü Süleym’dir.”

Ümmü Süleym (radiyallahü anha) dinine son derece bağlı ve sabırlı bir kadındı. Resûlullahı (aleyhisselâm) çok severdi. Evinde pişirdiği yemekten, mutlaka ona ayırırdı. Daha Resûlullah efendimiz, Medine’ye yeni hicret etmişlerdi. O sırada Hazreti Ebâ Eyyûb el-Ensârî’nin evinde, kalıyordu. Bir hizmetçisi de yoktu. Müslümanlardan her biri, gücü yettiği miktarda, Resûlullah’a (aleyhisselâm) hediyeler takdim etmişlerdi. Ümmü Süleym de (radiyallahü anha); o sırada elinde hediye edecek bir şey bulunmadığı için henüz 12 yaşlarında olan oğlu Enes’i (radiyallahü anh) Ebû Talha ile beraber elinden tutarak, Resûlullah’ın (aleyhisselâm) huzûruna getirdi ve: “Yâ Resûlallah! Enes, terbiyeli bir çocuktur, zekîdir. Müsaade ederseniz, size hizmet etsin! Haddim olmayarak size hediye ettim. Benim oğlum ve Sizin de hizmetkârınızdır” dedi. Hazreti Enes bin Mâlik buyurdu ki: “Peygamberimiz Medine’ye gelişlerinden vefâtlarına kadar, hazarda ve seferde kendilerine hizmet ettim. Yaptığım herhangi bir işten dolayı bana: (Bunu neden böyle yapmadın? veya yapmadığım bir iş için de, bunu böyle yapmasaydın!) demedi.” Hatta bir gün Enes bin Mâlik’i (radiyallahü anh), Resûlullah efendimiz bir yere gönderdiğinde eve geç gelmişti.

Annesi Ümmü Süleym (radiyallahü anha) “Eve niçin geç geldin?” dedi. Hazreti Enes de: “Peygamberimiz (aleyhisselâm) beni bir işe gönderdi” dedi. Annesi, “Nedir o iş?” deyince: “O, aramızda gizli sırdır” diye cevap verdi. Bunun üzerine annesi: “Resûlullahın (aleyhisselâm) sırrını iyi muhafaza et!” dedi.

Hazreti Ümmü Süleym, Eshâb-ı kiramın diğer hanımları gibi harplerin çoğuna iştirâk edip, icabında bizzat dövüşmüştür. Bu harplerin her birinde önemli hizmetler görmüştür. Uhud harbine katılıp, müşrik ordusuyla harb eden askerlere hizmet etti. Kocası Hazreti Ebû Talha, iyi bir okçu ve cesur bir asker olduğundan hep Resûlullah’ı (aleyhisselâm) korumakla meşgûldü. Oğlu Enes (radiyallahü anh), yaşı küçük olduğu halde, bu harbe o da gelmişti. Su tulumlarını doldurup annesi Ümmü Süleym’e (radiyallahü anha) ve Hazreti Âişe’ye veriyordu. Bu harbin en şiddetli bir zamanıydı. Bir ara askerler arasında panik baş göstermiş, Resûlullahın (aleyhisselâm) yanından ayrılmışlardı. Resûlullah efendimiz, yanındaki 12 kişi ile hiç yerinden ayrılmamış, sebat göstermişti. Bu çok tehlikeli harp gününde, Hazreti Âişe ile Hazreti Ümmü Süleym, asker arasında, durmadan arkalarında kırbalarla su taşıyorlar ve yaralıların ağzına su veriyorlardı. Bu kapları (kırbaları) boşalınca son derece bir çeviklikle geri dönüp gelerek kırbaları dolduruyorlar, sonra yine acele edip yaralılara su veriyorlar, onların yaralarını sarıyorlardı.

Hendek harbinde ise, bütün çocuklarla birlikte kale gibi bir evde mahfûz kalmışlardı. Harbe katılamamıştı. Hicretin yedinci (m. 629) senesinde Hayber savaşında, Resûlullahın (aleyhisselâm) maiyetinde bulunuyordu. Fetihden sonra esîrler arasındaki Hazreti Safiyye, Peygamberimizin (aleyhisselâm) hanımı olmak şerefine kavuşmuştu. O zaman, gelin oluncaya kadar Hazreti Safiyye’yi, Ümmü Süleym’e (radiyallahü anha) evine ve emrine tevdi buyurdular. Resûlullah (aleyhisselâm) ile birlikte Mekke’nin fethinde de bulunmuştur. Bunun arkasından Hazreti Ümmü Süleym (radiyallahü anha), Huneyn savaşına da bizzat iştirâk etmiştir. Bu sırada oğlu Abdullah’a hamileydi. Buna rağmen eline bir hançer geçirmiş hazır vaziyette bekliyordu. Bu harp esnasında kocası Hazreti Ebû Talha, tebessüm ederek, Resûlullah’ın (aleyhisselâm) yanına geldi ve “Yâ Resûlallah! Ümmü Süleym’in (radiyallahü anha) hançerini gördün mü?” diye sordu. Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm), Ümmü (radiyallahü anha) hançerini gördün mü?” diye sordu. Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm), Ümmü

Süleym'e (radiyallahü anha) dönerek: “Ey Ümmü Süleym! Bu hançer ile ne yapacaksın?” buyurunca, o da dedi ki: “Ben bunu, bu günler için hazırlamıştım. Hele müşriklerden birisi bir kerre yanıma yaklaşsın!.. Bununla karnınıdeşerim.” Harp meydanında en cesâretli kahraman mücâhidlerden bile öne geçerci. Huneyn harbinde, bir ara müslüman saflarında bir dağılma baş gösterdiği sırada, Ümmü Süleym (radiyallahü anha) hançerini çekip, sebat göstermiş, arslanlar gibi düşmana saldırmıştı.

Eli hançerli Ümmü Süleym (r.anha.), Resûlullaha (aleyhisselâm) gelerek, “Eğer, izin verirseniz, paniğe uğrayıp, senin yanından ayrılanları da öldüreyim!” dedi. Peygamberimiz (aleyhisselâm), ona cevabında: “Ey Ümmü Süleym! Allahü teâlâ bize yetiştirdi ve zafer ihsân etti” buyurdu.

Hazreti Ümmü Süleym'in faziletleri çoktur. Peygamberimize ve Onun hanımlarına çok hizmet etmiştir. Peygamberimiz, Onun hakkında buyurdu ki: “Rüyamda Cennete girdim. Bir de baktım ki, Ebû Talha'nın hanımı Rumeysâ (Ümmü Süleym) de oradaydı.” O, Resûlullahı çok sevdiği gibi, Resûlullah (aleyhisselâm) da Onu ve bütün ailesini severdi. Hanımlarından başka kimsenin evine gidip istirahat etmediği halde, Hazreti Ümmü Süleym'in evine giderdi. Orada âdetleri üzere kaylûle yaparlar, öğleden evvel biraz uyurlardı. Namaz vakti gelince, hasırdan seccadeleri serip, Onun çocukları ile beraber namaz kılardı.

Hazreti Ümmü Süleym'in oğlu Enes bin Mâlik (radiyallahü anh) şöyle anlatıyor: Resûlullah (aleyhisselâm) Medine'ye geldiği zaman ben küçüktüm. Annem Hazreti Ebû Talha ile evlenmişti. Ebû Talha çok fakîr kalmıştı. Çünkü malının tamamını Resûlullaha (aleyhisselâm) hediye etmiş, O da fakirlere sadaka olarak dağıtmasını istemişti. Bir iki gün hiç yemek yemeden geçirdiğimiz zamanlar olurdu. Bir gün annemin eline biraz arpa geçmişti. Onu un yaptı ve iki ekmek pişirdi. Komşudan azıcık süt istedi. Ebû Talha'yı da çağır, beraber yiyelim dedi. Ben de sevinerek çıktım. Resûlullah (aleyhisselâm) Eshâb-ı kiram ile oturuyorlardı. Yâ Resûlallah annem sizi çağırıyor dedim. Kalktılar, Eshâb-ı kirama da kalkınız buyurdular. Eve yaklaştık. Ebû Talha'ya (radiyallahü anh): “Hiç bir şey hazırladın mı ki, bizi davet ediyorsun?” buyurdular. “Yâ Resûlallah, dünden beri bir şey yememişim, evde bir şey olacağını zannetmiyorum”, dedi. “Peki, Ümmü Süleym bizi niçin davet etti, eve bir bak!” buyurdular. Ebû

Talha içeri girdi. Ümmü Süleym (r.anha.), iki arpa ekmeği pişirdim, komşudan da biraz süt istedim. Enes'i seni çağırması için gönderdim, dedi. Ebû Talha dışarı çıkıp Ümmü Süleym'in (radiyallahü anha) dediklerini söyledi. Peygamberimiz (aleyhisselâm) “Zararı yok, içeri girelim” buyurdular. Kendileri, Ebû Talha ve ben içeri girdik. “Ekmekleri getirin” buyurdular. Mübârek ellerini ekmeklerin üzerine koydular, parmaklarını açtılar ve on kişi çağırın buyurdular. Çağırdım, “Oturunuz, bismillah deyip, parmaklarımın arasından yiyiniz!” buyurdular. Bu on kişi, bu şekilde yeyip doydular. “On kişi daha çağırın” buyurdular. Çağırdım. Onlar da aynı şekilde doydular. Böylece Eshâb-ı kirâm'dan yetmişüç kişi yeyip doydular. Sonra üçümüz yedik, doyduk. Sonra ekmekleri annem Ümmü Süleym'e (radiyallahü anha) verdiler. “Al, ye ve kime istersen yedir” buyurdular.

Resûlullah (aleyhisselâm) efendimiz, çok kerre Hazreti Ümmü Süleym'in (radiyallahü anha) evine teşrîf eder ve orada istirahat ederlerdi. Bir gün, istirahat için uyudukları bir sırada, mübârek alınları terlemişti. Ümmü Süleym (radiyallahü anha) mübârek alınlarının terini silmeye başladıkları zaman uyandılar ve Ona sordular: “Yâ Ümmü Süleym! Ne yapıyorsun?” Cevabında: “Yâ Resûlallah, bereket için alnınızın terini mendille alıyorum, bunu saklıyacağım” Hazreti Ümmü Süleym (radiyallahü anha), Resûlullahın mübârek terini, böyle mendil ile toplar ve bunu bir şişe içinde saklardı.

Yine bir ara Resûl-i Ekrem efendimiz, Hazreti Ümmü Süleym'in (radiyallahü anha) evinde bir su tulumunun ağzından su içmişlerdi. Ümmü Süleym (radiyallahü anha) bu tulumu, Peygamberimizin (aleyhisselâm) mübârek ağızları dokundu diye bereketlenmek için sakladı ve bir daha kullanmadı.

Hazreti Ümmü Süleym'in Resûlullah'a (aleyhisselâm) sevgisi, saygısı ve hizmeti çoktu. Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) de Ümmü Süleym'e (radiyallahü anha) iltifât gösterirlerdi. Ona çok duâ etmişlerdi. Kendisine, ailesine ve çocuklarına hayır ve bereket istemişlerdi. Nitekim Ümmü Süleym (r.anha.), Resûlullah'a (aleyhisselâm) hizmet etmesi için oğlu Enes bin Mâlik'i götürüp teslim ettiklerinde, Ona duâ etmelerini istedi. Peygamberimiz de (aleyhisselâm) Hazreti Enes hakkında, ömrünün uzun ve hayırlı olması, mal ve evladının çok olması ve sahip olduğu her şeyin feyizli ve bereketli olması için duâ

- 1) El-İstîâb cild-4, sh. 455
- 2) El-İsâbe cild-4, sh. 461
- 3) Hilyet-ül-evliyâ cild-2, sh. 57
- 4) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-8, sh. 424
- 5) Müsned-i İbn-i Hanbel cild-3 sh. 105
- 6) Sahîh-i Buhârî (Kitab-ül-Cenaiz) Bâb. 42
- 7) Sahîh-i Müslim (Kitâb-ül-Libâs) H. No: 23
- 8) Şevâhid-ün-Nübüvve Cüz-5, sh. 12